

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Tomus Decimus-Septimus. Ex urbe autem illa multi Samaritanorum crediderunt propter sermonem mulieris testamentis eum dixisse omnia quæcunque fecisset.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79869](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79869)

possit Apostolis post paulo audituris: *Itē, A*
docere omnes gentes, illud: *Alii laborave-*
runt, & vos in laborem illorum introistis.
Quod si sancti Angeli reliquas partes,
præter electam, sortiti fuerint, & ordinati
sunt ad sationem animarum, nihil absurdi
consequitur, seminantem simul gaudere,
& merentem post messem. Verum He-
racleon inquit, neque per ipsos, neque ab
ipsis (intelligit autem Apostolos) seminata
fuisse hæc semina: Qui laboraverunt, in-
quit, unt Angeli, quibus hæc cura credita
est: per quos veluti mediatores seminata
sunt, & nutrita. Porro in hoc dictum: *Vos*
in laborem eorum introistis, hæc protulit:
Non idem est labor seminantium, & me-
tentium: illi enim in frigore, & aqua, & la-
bore terram fodientes satagunt, & syl-
vas extirpantes: qui vero in fructum para-
tum ingressi fuerint, latimerunt. Cete-
rum prudens Lector conferens quæ nos
diximus, cum his quæ dixit Heracleon,
videre poterit, utrius expositiones sint
probabiliores.

TOMUS DECIMUS.
SEPTIMUS.

Job. 4. 39. Ex urbe autem illa multi Samaritanorum cre-
diderunt propter sermonem mulieris testan-
tis cum dixisse omnia quæcunque fecisset.

Cum hydriam reliquisset, abiissetque
in civitatem Samaritis, ut annun-
tiaret quæ a Servatore audierat, cumque
venirent ad Dominum credentes sermo-
ni mulieris, interim Servator Discipulis
loquens verba fecit superius dicta, ob-
secrantibus Discipulis, ut comedat: post-
quam autem dicta fuissent ad Discipulos,
quæ pro virili indagavimus, resumit Scri-
ptura narrationem de his qui venerant
in civitate ad ipsum, & de his qui credi-
derant per testimonium mulieris dicen-
tis eam dixisse sibi omnia quæcunque fe-
cisset. Quod si memores sumus eorum,
quæ superius diximus de Samaria, & de
Samaritide, & de fonte Jacob, non dif-
ficile est videre, quonam pacto qui asse-
quuti fuerint sanam doctrinam, cum an-
tea occupati fuissent in doctrinis ab Ec-
clesiæ decretis dissidentibus, relinquunt
veluti dogmatum civitatem, & egressi
ex ea in vacuum, aliquo modo credunt,
cum una quæpiam mulier antea perce-
perit apud fontem Jacob salutarem do-
ctrinam, & reliquerit prædictam hydriam
invitatura alios, ut similiter juventur.
Sane Heracleon interpretatus est; *Ex*

*τῆς πόλεως τῶν Σαμαρειτῶν μετ' ἐλθεῖν ἀκού-
σμενοις. περιέειπε μαρτυροῦσα πάντα τὰ
ἐξ ἧς, τὸ. ἄλλοι κεκοπάλασται, ὅτι οὐκ εἰς τὴν
πόλιν αὐτῶν ἐσελθούσῃ. εἰ δ' ἄρα ἀγγέλους
εἰσιν οἱ τὰς λοιπὰς μερὲς τοῦ κόσμου
ἐκπύου ἐκκληροῦντες, καὶ τῇ τῇ διακρίσει
τῶν ψυχῶν διατεταγμένοι, οὐκ ἔστιν ὁρῶν
τὸ σωτῆρα ὅμῃ χαίρειν, καὶ τὸ θεολόγον καὶ
τὸ θεολόγον. ὁ δὲ Ἡρακλείων φησὶν ὅτι οὐδὲ
τοῦτο εἶναι αὐτῶν ἐκπαρὰ τῶν πνεύματων.
B φησὶ δὲ τὸ δοκῶν. οἱ δὲ κεκοπάλασται οὐκ εἰς τὴν
πόλιν αὐτῶν ἐσελθούσῃ, εἰ δὲ τὸ οὐκ εἰς τὴν πόλιν
ἀντεστάνῃ. εἰ δὲ τὸ οὐκ εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν
ἐσελθούσῃ, τὸ οὐκ εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν ἐσελθούσῃ.
C φησὶ δὲ τὸ δοκῶν. οἱ δὲ κεκοπάλασται οὐκ εἰς τὴν
πόλιν αὐτῶν ἐσελθούσῃ, εἰ δὲ τὸ οὐκ εἰς τὴν πόλιν
ἀντεστάνῃ. εἰ δὲ τὸ οὐκ εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν
ἐσελθούσῃ, τὸ οὐκ εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν ἐσελθούσῃ.
D φησὶ δὲ τὸ δοκῶν. οἱ δὲ κεκοπάλασται οὐκ εἰς τὴν
πόλιν αὐτῶν ἐσελθούσῃ, εἰ δὲ τὸ οὐκ εἰς τὴν πόλιν
ἀντεστάνῃ. εἰ δὲ τὸ οὐκ εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν
ἐσελθούσῃ, τὸ οὐκ εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν ἐσελθούσῃ.
E φησὶ δὲ τὸ δοκῶν. οἱ δὲ κεκοπάλασται οὐκ εἰς τὴν
πόλιν αὐτῶν ἐσελθούσῃ, εἰ δὲ τὸ οὐκ εἰς τὴν πόλιν
ἀντεστάνῃ. εἰ δὲ τὸ οὐκ εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν
ἐσελθούσῃ, τὸ οὐκ εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν ἐσελθούσῃ.*

ἡμεῖς ἐξέλιθε. τοῦ δὲ, ἀφ' ὃ τοῦ λόγον τὸ γυναικός, ἡμεῖς, διὰ τῆς πνευματικῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐπισημαίνεται γὰρ τὸ, πολλοί, ὡς πολλῶν ὄντων συλλογὴν. τὴν δὲ μίαν λέγει τὴν ἀφ' ἧς τὸν πνεύματος φύσιν, καὶ μοιρασθῆ, καὶ ἐνικλώ. ἐξηγοῦ δὲ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ὡς οὐκ ἐν τῇ, καὶ πάλιν ὡς ἐν ἡλθον παρὰ αὐτὸν καὶ οἱ σαμαρείται, ἡρώτων αὐτὸν μένειν παρ' αὐτοῖς, & ἔμενον ἐκεῖ δύο ἡμέρας, καὶ πολλὰ πλῆθος ἐπίστευσαν διὰ τὸ λόγον αὐτοῦ. οὐκ ἀπὸ τῆς βίαις συγκρατοῦ τοῦ εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπὸ τῆς, καὶ ἐν πόλιν σαμαρείτων μὴ ἐξελθῆναι, τῇ ῥητῇ τῇ. ἐρωτηθεὶς γὰρ ὁ σωτὴς μένειν παρὰ τοῖς σαμαρείταις, ἔμενον ἐκεῖ δύο ἡμέρας, ὁ ἐκείνων. εἰς πόλιν σαμαρείτων μὴ ἐξέλθῃτε. δηλονότι οὐκ ἐν καὶ μαθητῶν αὐτοῦ συνεσθληλύθειαν αὐτοῦ. λεκτικὸν δὲ πρὸς τὸ ὅτι τοῦ μὲν εἰς ὁδὸν ἐθῶν ἀπὸ τῶν, ἐστὶν ἀναλαβεῖν ἡ δόγμα ἐθνικόν, ἀλλότριον τῷ ἰσραὴλ τῷ θεῷ, καὶ ὁδεύοντες καὶ αὐτοῦ. τοῦ εἰς πόλιν ἐξελθόντων σαμαρείτων, ὡς οὐκ ἐν, καὶ ἡμεῖς ψευδῶς ἡρώτων ἡμῶν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ. ἡ ἐναγελικὴ. ἡ δόξα τοῦ σωτῆρος προσηλόντος. ἔχει δὲ καταλαβόντων σαμαρείτων τὴν ἰδίαν πόλιν, καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν πόλιν τὴν τῶν ἰακώβ πηγῶν, δόξα δὲ αὐτοῦ τὸ προαίρετον, τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ, μένειν παρὰ τοῖς ἐρωτήσαντι. ἡμεῖς οὖν ἐν τῇ ἐρωτησθέντων οὐκ ἰωάννης δὲ πρὸς αὐτοὺς τὸν ἡρώτων αὐτὸν οἱ (σαμαρείται) ἐξελθόντες εἰς τὴν σαμαρείαν. ἐξελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ μένειν παρὰ αὐτοῖς. ὁ γὰρ πᾶν ὅτι τὸ μένειν παρὰ τῷ πνεύματι, καὶ τὸ ἐξελθόντες εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ. καὶ τοῦ ἐξελθόντες εἰς τὴν πόλιν. ὁ ἐμενον ἐν τῇ πόλιν ἐκεῖν δύο ἡμέρας, ἡ, ἔμενον ἐν τῇ σαμαρείᾳ, ἀλλ' ἔμενον ἐκεῖ, τὰς τῆς πόλιν ἐρωτησάντων. μένειν γὰρ ἰησοῦς παρὰ τοῖς ἐρωτησάντων. ὁ μάλιστα ὅτι οἱ ἐρωτῶντες αὐτὸν ἐξελθόντες τὴν πόλιν αὐτοῦ, καὶ ἐρχόμενοι πρὸς αὐτὸν ἰησοῦν, οἰοῦνται μιμησάμενοι τὸ ἀβραάμ, παρὰ τὴν ἰσραὴλ ἐξελθόντες. ἔχει δὲ ἐκ τῶν γενομένων ἐκ τῆς συγγενείας, & ἐκ τῶν οἰκῶν τῶν πατρῶν. δύο δὲ ἡμέρας μένειν παρὰ τοῖς ἐρωτήσαντι αὐτὸν, ὡς ὅτι γὰρ ἐχάρησαν καὶ τὴν τῆς αὐτοῦ ἡμέρας, ὡς ὅτι οἱ τὴν ἡμέραν τῆς ἐρωτησάντων, ὡς ὅτι οἱ ἐν καὶ τῆς χαλκίτης τῆς ἡμέρας τῆς τῆς συνδεδεμένοις τῇ ἰησοῦ ἐν τῇ σαμαρείᾳ. ἡ μὲν οὖν δόξα τῇ δόξῃ τῇ σαμαρείας πνεύματος. ὡς πολλῶν λόγων ἐξ ἰησοῦ μαρτυροῦντι ὅτι εἰσὶν μοι πνεύματα ἀποστόλων. ἡ δὲ ἀνέχουσιν & πολλὰ πλῆθος πνεύματος.

A urbe, pro, è mundo: illud verò, *Propter sermonem mulieris*, hoc est inquit, propter spirituales Ecclesias; notatq; illud, *multi*, quasi multi sint animales: unam vero naturam electionis asserit esse incorruptam, & uniformem, & singularem: quibus nos institimus in superioribus pro virili. *Ut ergo venerunt ad eum Samaritani*, *10h. 4. 40.* *rogabant eum, ut apud ipsos maneret, & man-* *41.* *fit illic duos dies, & multo plures crediderunt propter sermonem suum.* Non inficite quis conferet hoc dictum: *In viam gentium ne abieritis, & in civitatem Samaritanorum non ingrediemini*, cum hoc contextu: rogatus enim Servator, ut maneret apud Samaritanos, mansit illic duos dies, qui dixerat, *In viam gentium non ingrediemini*: unde perspicuum est Discipulos ejus cum ipso civitatem ingresses non fuisse. Ad quod dicendum est, quod ire in viam gentium, sit recipere aliquod dogma gentile, alienum ab Israël Dei, & ambulare in illo: ingredi vero in civitatem Samaritanorum, sit adherere alicui scientiæ falso nominatæ, eorum qui se dicunt adhibere mentem legalibus, vel Prophetis, vel Evangelicis, vel Apostolicis sermonibus. Relinquentibus autem Samaritanis propriam urbem, & venientibus ad Jesum apud fontem Jacob, licet Jesu admittenti eorum, qui crediderant, propositum, manere apud ipsos rogantes. Arbitrorq; Johannem cum judicio non fecisse: Rogabant eum Samaritani, ut Samariam ingrederetur, vel, ut ingrederetur civitatem: non enim idem est, manere apud credentem, & ingredi in civitatem ipsius. Quin lectio sequens non inquit, mansisse eum in civitate illa duos dies, vel quod manserit in Samaria; sed mansit illic, hoc est penes eos qui rogabant. Manet enim Jesus apud eos qui rogant, & præcipue cum rogantes eum egrediuntur ex urbe sua, & veniunt ad Jesum; Abraham veluti imitati parentem Deo dicenti: *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & domo patris tui.* Mansit autem duos dies penes eos, à quibus rogatus fuerat (nondum enim capiebant tertium illius diem) quoniam miraculosum aliquid capere non poterant, perinde atque concives Canæ Galilææ: tertia die cum Jesu cenantes in nuptiis. Principium igitur quod multi crediderunt ex Samaria, sermo fuit mulieris testificantis dixisse sibi Jesum omnia quæcumque fecisset; incrementum vero, & multiplicatio eorum, qui multo plures crediderunt;

non amplius propter sermonem mulieris, sed propter sermonem eius; quod non æque ipse Sermo, [seu Filius Dei] agnoscatur, cum aliquis de ipso testificatur, atque cum ipse à se ipso illustrat, & erudit percipientem discipulum. At Heracleon in hæc loca hæc inquit: Apud ipsos mansit, & non in ipsis; & duos dies, videlicet præsens seculum, & futurum tempus nuptiarum, vel tempus ante passionem suam, & post passionem suam: quod tempus apud ipsos cum degisset, & multo plures proprio sermone convertisset ad fidem, separatus est ab illis. Ad quam ipsius apparentem observationem (scilicet quod, apud ipsos, & non, in ipsis, scriptum fuerit) dicendum est, quod illud dictum: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi*, simile sit huic: *Apud ipsos mansit*: non enim dixit, in vobisum. Præterea diens duos dies esse, vel hoc præsens seculum, & futurum, vel tempus ante passionem, & post passionem, neque supervenientia secula post futurum seculum consideravit: de quibus inquit Apo-

Matth. 28
20.

Eph. 2.7.

Gal. 2.20.

1oh. 4. 42.

2. Cor. 1.7.

tolus: *Ut ostenderet in superventuris seculis*; neque perspexit, quod Jesus non solum ante passionem, verum etiam post passionem conversatur cum his qui ad ipsum veniunt, & postea separatur: semper enim cum Discipulis est, nunquam ab eis discedens: adeo ut etiam dicant: *Vivo autem non amplius ego, sed vivit in me Christus*. Mulieri autem dicebant: *Non amplius propter loquelam tuam credimus, ipsi enim audivimus, & scimus quod hic est vere Servator mundi*. Negant fidem eam quam habebant propter loquelam mulieris, eo quod hac præstantiorem invenissent, audito Servatore ipso, adeo ut agnoverint hunc esse vere Servatorem mundi. Accerte melius est propriis oculis cernere π λόγον, [id est Filium Dei,] ipsumque audire docentem, sine instrumentis, & citra docentes, visa imprimentem $\pi\omega$ ἡγεμονικῶ, [hoc est animæ principatui,] inveniendi veritatis figuras manifesto; quam non videntes ipsum, neque ab illius illustratos potentia, doctrinam percipere de illo per ministros qui illum viderint. Difficillimum enim factum est, ut affectionem eandem, quæ in principatu animæ illius qui viderit, efficitur, patiatum ille qui edocetur ab eo, qui ipsam viderit: unde etiam longe melius est per speciem ambulare, quam per fidem. Hanc ob causam aliqui per speciem ambulantes in præcipuis dicuntur esse charismatibus, nempe in sermone sapientiæ per Spiritum Dei, & in sermone scientiæ juxta eundem Spiritum: qui vero per fidem ambulant, etiam si do-

σευόντων, ἐκείτι διὰ π λόγον π γυναι-
κὸς, ἀλλὰ διὰ π λόγον αὐτοῦ. ἔχει
ὁμοίως αὐτοῖς αὐτὸς εὐαγγελιστὴς ὁ π π
Φαῖδρῳ π χωρῶντι, ἡ ὅτε δι' ἐτέρου λέγουσι
μαρτυρεῖ. ὁ δὲ ἡρακλείων εἰς τὰς ἰσάμει-
πας φησι. παρ' αὐτοῖς ἐμένει, καὶ ἐν αὐτοῖς
καὶ δύο ἡμέρας, ἥτοι π ἐσέστη αἰῶνα, καὶ π
μέλλοντα π ἐν γὰρ, ἡ π πρὸ τῆς παύσεως
αὐτῶν χρόνον, καὶ π μετὰ τὸ πάθος, ὁ παρ'
αὐτοῖς πηγήσας, πολλὰς ψαλμίστας διὰ τὸ ἰδεῖν π
γὰρ ἐμπρέψαι: εἰς πᾶσαν ἐκκλησίαν αὐτῶν
λεκτέον δὲ παρ' αὐτοῖς, αὐτῶν ἐκκλη-
σίαν, ὅτι παρ' αὐτοῖς, ἔχει αὐτοὶ γάρ-
πλαι, ὅτι ὁμοίον παρ' αὐτοῖς, ἐν τῷ π
ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πᾶσι καὶ ἡμέρας. ἔ-
γὰρ εἶπεν, ἐν ὑμῶν εἰμι. ἐν δὲ λέγοντι καὶ δύο ἡμέ-
ρας. ἡτοι τῶτον π αἰῶνα π , καὶ π μέλλοντα,
ἡ π πρὸ τῆς παύσεως, ἔπειτα τὸ πάθος, ἔπειτα
ἐπερχομένης αἰῶνος καὶ π μέλλοντα νεκροῦ
καὶ ὧν φησι, ὁ δὲ πᾶσι. ἡ αὖ ἐκκλησία ἐν
ταῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις, ἐπὶ ἧς ἡ μὲν
παρ' αὐτοῖς π πᾶσι π καὶ τὸ πάθος αὐτῶν
χορεύει: παρ' αὐτοῖς ὁ ἰσάμειος, καὶ π τὸ χωρῶν-
ζεσθαι, αὐτῶν γὰρ μετὰ π μαρτυρίαν ἐστὶν, μεθ' ὧν
πᾶσι καταλείπει αὐτοὺς, ὡς π καὶ λέγει αὐ-
τὸς. Ὡς δὲ εἶπεν ἐγὼ, ὅτι π ἐν ὑμῶν π
ἐστὶν π π ἡ γυναικὶ ἐλέγειν, ἐκείτι διὰ τὴν
λαλίαν π πρὸς τοὺς αὐτοὺς γὰρ ἀποστόλους,
ὅτι οὐδ' αὐτοὶ ὅτι ἀληθῶς ἐστὶν ἐν σωτῇ τῷ
ἡσέμει. ἀρρεντικὴ τὴν διὰ τὴν λαλίαν π
γυναικὸς πᾶσι, καὶ π κρείττονος ἀνδρὸς ἐστὶν ὡς π
ἀληθῶς αὐτῶν αὐτῶν π σωτῇ τῷ ἡσέμει, καὶ
βέλτερόν γ' ἐστὶν αὐτοῖς ἡμεῖς τὸ λόγον, καὶ
χρηλεὶς ὁρῶνται διδάσκοντες αὐτοὺς αὐτοῖς, καὶ
φανταστὶν π διὰ π διδάσκοντων τὸ ἡγε-
μονικόν, ἐνέσταν π ἡγεμονικῶν τῶν ἀληθῶς
τύπων, ἡπερ μὴ ὁρῶνται αὐτοὺς, μετὰ δὲ τῷ
δυνάμειος φανταζόμενοι αὐτοῖς διακονοῦν π
ἐωρεχόταν αὐτοὺς, αὐτοὺς π αὐτοῖς λόγον.
Εἰ μὴ ἡμεῖς γὰρ τὸ αὐτὸ ἡγεμονικὸν γινώσκοντες
καὶ τὸ ἡγεμονικὸν πᾶσι π πᾶσι τὸ π
ἐκκλῆσιαν. Ἐὰν αὖ γινώσκοντες αὐτοὺς διδάσκοντες
καὶ κρείττονος γὰρ διὰ εἰδὸς ἀποκατεῖναι, ἡ διὰ
πίστεως. διὰ τὸ τοῖς αὐτοῖς αὐτοῖς διὰ αὐτοῖς
περιπατοῦντες ἐν τοῖς προηγούμενοις λέγον-
τες ἂν π χαρίσματα, λόγων σοφίας διὰ τὸ
πνεύματος π τῷ π π , καὶ λόγων γνῶσεως κατὰ
τὸ αὐτὸ πνεῦμα. οἱ δὲ διὰ πίστεως εἰς π χαρίσματα
ἡ αὐτοῖς πνεῦμα. οἱ δὲ διὰ πίστεως εἰς π χαρίσματα
ἡ αὐτοῖς πνεῦμα.

ἡ πίστις αὐτῶν, ἀλλὰ ὡς πίστις ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι, τῇ τῷ ἴσῳ προτέρῳ εἰσὶν ὑπερῶν· ἔχοντες οὖν αὐτὴν ὡς πῶς λέγει παῦλος· ὁ δὲ πίστις ὅτι ἀποκαταστήσει, ὁ δὲ εἶδος. πῶς γὰρ, ὡς πολλοὶ νοοῦσι, ἀλλὰ πίστεως, ὁ δὲ εἶδος ἀποκαταστήσει ὁ ἐμὲ ἀναστήσει λέγων. ἐν εἰμὲ ἐλευ-
 θεῖται· ἐν εἰμὲ ἀποκαταστήσει· ὁ δὲ ἰησοῦς τὸ κύριον ἡμῶν ἐώρακα· ὁ δὲ ἔργον μου ὤμει· ἐστὶ ἐν κυ-
 ρίῳ· ἰδὼν μὲν ἐν τῷ ἰησοῦ πῶς δὲ ἀποκαταστήσει, ὁ δὲ πίστις ὅτι ἀποκαταστήσει, ὁ δὲ εἶδος, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἥτοις* ἔχον·
 ὁ δὲ κατηραμένην ἡμᾶς ἐν αὐτῷ ἴσῳ ὡς, ὁ δὲ ἡμῶν τὸ ἀρραβῶνα τῷ πνεύματι· ἱερ-
 ῶντος αὐτοῦ πάντοτε, καὶ εἰδόντος ἐπὶ ἐκδημῶντος ἐν τῷ σώματι ἐκδημῶντος ἀπὸ τῷ κυρίῳ·
 ὁ δὲ πίστις ὅτι ἀποκαταστήσει, ὁ δὲ εἶδος. ὁ δὲ ὅτι ἐπὶ ἐκδημῶντος ἐν τῷ σώματι, ὅτι ἐκ-
 δημῶντος ἀπὸ τῷ κυρίῳ· ἱερῶντος· μάλλοι, ἐκ-
 δημῶντος ἐκδημῶντος ἐν τῷ σώματι, καὶ ἐκδη-
 μῶντος ἀπὸ τῷ κυρίῳ· τῶντων ἔως εἰρημέ-
 νων ἐν τῷ ἰσῳ ὡς τὸ ἐκδημῶντος τῷ σώματι καὶ
 ἐκδημῶντος ἀπὸ τῷ κυρίῳ, ὡς τε τὸ ἐκδημῶντος
 ἐν τῷ σώματι, καὶ ἐκδημῶντος πρὸς τὸ κύ-
 ριον· αὐτῶν πνεύματι τῷ πνεύματι τῷ σώματι ἐξ-
 ὄντος ἀπὸ τῷ κυρίῳ, ὡς ὅτι ἐκδημῶντος τῷ σώ-
 ματι ἐκδημῶντος ὡς κυρίῳ· ἀλλὰ σαφῶς· ὡς
 ὡς ἐν σαρκὶ ὄντος ἱερῶντος ὡς δυνάμει, ὡς ὅτι
 ὡς ἐν σαρκὶ ἐν σαρκὶ, ἀλλὰ ἐν πνεύματι· ἐν
 πνεύματι ἱερῶντος ἐν αὐτοῖς· παῦλος· ὡς
 ὡς ἐν σαρκὶ, ὡς ἐν σώματι, ἀληθεύς γὰρ λέ-
 γων· διὰ τὸ κατὰ πνεύματι θεοῦ ἔχον· ἐν
 ἐκδημῶντος τῷ σαρκὶ καὶ σώματι, τὸ ἐκδημῶντος
 τῷ σώματι ἀλλὰ πίστεως περιπατεῖν, ὁ δὲ εἶ-
 δος· καὶ ὅρα· ἐν δυνάμει τῷ ἀποστολικῷ ἀ-
 κριβῶς ὡς τὸ μὴ λατρεῖν Φάσκον ἐν σαρκὶ τῷ
 καὶ ἐκδημῶντος σώματι· ὡς γὰρ ἐν σαρκὶ ὄντος
 δυνάμει ὡς δυνάμει, ὡς δὲ ἐκδημῶντος σώ-
 ματι ἐκδημῶντος ἀπὸ τῷ κυρίῳ, ἀλλὰ ἀπὸ
 τῷ πίστεως περιπατεῖν, ἐν καὶ μηδέπω χω-
 ρῶν διὰ εἶδος· καὶ ἴσῳ ὅτι ἐν σαρκὶ μὲν ἐν-
 σι ὡς καὶ σαρκὶ σπασί· ὡς γὰρ ἐν σαρκὶ ὄντος
 σώματι, καὶ ἐκδημῶντος ἀπὸ τῷ κυρίῳ ὡς τὸ
 πνευματικῶν τῷ ἱερῶντος μὴ νοῦντος, ἀλλὰ
 ὡς ἐκδημῶντος ἀπὸ τῷ κυρίῳ, ἐν τῷ σώματι· πῶς
 γὰρ ἐκδημῶντος ἀπὸ τῷ κυρίῳ, ἐν τῷ κύ-
 ριον τῷ πνεύματι ἐστίν, ὁ δὲ μὴ διωκῶν· χω-
 ρῶν τὸ ζωοποιῶν πνεύματι, ὁ πνευματικῶν
 τῷ ἱερῶντος· ἀλλὰ διὰ πίστεως ὁ ἐκδημῶντος
 περιπατεῖ, ἐκδημῶντος ἐν τῷ σώματι, καὶ

A num sit fides, juxta illud: *Alii autem* 1. Cor. 12:
fides, in eodem spiritu, in ordine prio-
rum sunt ultimi. Cæterum inquiramus
 oportet, quando, & quomodo dicat Pau-
 lus: *Per fidem enim ambulamus, non per*
speciem: quomodo enim, ut multi ren-
 tur, per fidem, & non per speciem am-
 bulat, qui gravissime dicit: *Nonne sum li-*
ber? nonne sum Apostolus? nonne Dominum
nostrum Jesum Christum vidi? nonne opus
meum vos estis in Domino? proinde videamus,
 quomodo intelligendum sit illud:
 B *Per fidem enim ambulamus, non per spe-*
ciem, reasumens ex superioribus ipsum
fic habens: At Deus qui vos in hoc ipsum 2. Cor. 5. si.
paravit, Deus est: qui etiam dedit arrabo-
nem Spiritus. Itaque bono animo sumus sem-
 per, & scientes, quod cum domi sumus in
 corpore, peregrinamur à Domino; per fidem
 enim ambulamus, non per speciem; (scili-
 cet cum domi existentes in corpore, pe-
 regrinamur à Domino) confidentes, magis
 probamus peregre abesse à corpore, & præ-
 sentes adesse apud Dominum. His sic di-
 ctis intelligendi causa, quid sit præsens
 esse in corpore, & peregrinari à Domi-
 no; itemque quid sit peregre abesse à
 corpore, & præsens adesse ad Dominum,
 nos ipsos interrogemus, quid de Aposto-
 lo dicturi simus: utrumne quod domi
 existens in corpore peregre absit à Do-
 mino, an quod peregre agens à corpo-
 re præsens adsit apud Dominum? Sed
 perspicuum est id; nam quoniam qui in
 carne sunt, Deo placere non possunt, &
 sancti non sunt in carne, sed in Spiritu,
 quandoquidem Dei Spiritus habitat in
 ipsis; Paulus neque in carne, neque in
 corpore erat: nam vere dicit: *Opinor au-*
tem quod & ego Spiritum Dei habeam: sed
 neque in carne, neque in corpore habi-
 tabat: cum is, qui corpus inhabitat, per
 fidem ambulet, non per speciem. Ac vi-
 de, num apostolica diligentia possit esse,
 ut esse in carne, & habitare in corpore,
 non idem esse dicamus: etenim qui in
 carne sunt, Deo placere non possunt.
 Rursus qui habitant in corpore, peregre
 quidem absunt à Domino, veruntamen
 per fidem ambulant, etiam si nondum
 perceperint per speciem. E eos quidem
 in carne arbitror esse, qui secundum car-
 nem militant; corpus vero inhabitare, &
 peregre abesse à Domino, eos esse qui
 sensus Scripturæ non intelligentes, cor-
 pore toti sunt ipsi Scripturæ addicti:
 alioquin quomodo non peregre abest à
 Domino, si Dominus Spiritus est, qui
 nondum percipit Spiritum vivificantem,
 & sensum Scripturæ spiritualem: Atta-
 men per fidem, qui hujusmodi est, am-
 bulat, peregre cum absit ille à corpore, &
 ten-

1. Cor. 2, 35.

tendat ad Dominum, qui spiritualia spiri-

tualibus conferens, factus *spiritualis omnia**dijudicat, ipse à nullo dijudicatus.* Hæc

quoniam à nobis per digressionem in

Apostolica verba dicta videntur, maxime

tamen necessaria sunt ad differentiam ser-

monis Samaritanorum, non amplius pro-

pter loquelam mulieris credentium, sed

quia viderunt, & audierunt hunc esse Ser-

vatores mundi. Nec mirum sane debet

esse quosdam per fidem ambulare, non

per speciem; quosdam per speciem, id

quod majus est, quam ambulare per fidem.

Porro Heracleon simplicius cum

exposuisset hoc dictum: *Non amplius pro-**pter loquelam tuam credimus*, abesse inquitvocabulum, folam. Præterea in illud: *Ipsi**enim audivimus, & vidimus hunc esse Ser-**vatores mundi*, inquit: Homines ab homi-

nibus primum instructi Servatori credunt,

at simulatque in sermones ejus inciderint,

non amplius propter solum humanum tes-

timonium, sed propter ipsam veritatem

credunt. *Post duos vero dies exiit inde in**Galilæam; ipse enim Jesus testatus est Prophe-**tam in propria patria honorem non habere.*

Valde inconsequens videtur oratio: quid

enim commune habet hoc dictum: *Ipsi**enim Jesus testatus est Prophetam in propria**patria honorem non habere*, ad illud, quod

exierit ipse post duos dies à Samaritanis,

apud quos manserat, & in Galilæam abie-

rit: nam si patria ipsius fuisset Samaria, il-

licque contemptus fuisset, & hanc ob cau-

sam non comoratus ultra duos dies, con-

sequenter dictum fuisset: *Ipsi enim Jesus te-**status est Prophetam in propria patria non ha-**bere honorem.* Quin etiam si scriptum fuisset:*Post duos autem dies exiit in Galilæam*,nec profectus est ad suam patriam; *ipse**enim JESUS testatus est Prophetam in**propria patria honorem non habere*, etiam

hoc modo locum habiturum fuerat id,

quod dicitur: & fortassis voluntas conte-

xtus talis est: sed Johannes, seu sermone

rudis, obscure scripsit, quod mente conce-

perat. Etenim in aliquem Galilææ locum

repperant eum [Galilææ], qui viderant

omnia, quæcunque Hierosolymis fecisset

in die festo; quod non est dictum ab Evan-

gelista qui scripsit, post hoc Jesum profec-

tum fuisse Canam Galilææ: refecit autem

sele Evangelista, nec dubitat de re

proposita. Cum ergo prædixisset, quo-

nam pacto reliquit Judæam, proficiscere-

turque in Galilæam Dominus, cumque

narrasset quæ dicuntur prope locum

A ἐνδεῖται πρὸς τὸ κύριον ὁ τὰ πνευματικὰ πᾶσι
πνευματικῶς συγχερίωνται. ὁ γινώσκων πνευματικῶς,
ὁ πάντα ἀναγκάζων, αὐτὸς ὁ ἀναγκάζων, ὁ
ἑαυτοῦ ἐδενός. τοῦτο τὸ ὅτι ἡμῖν ἐστὶν ἡ παρρησία
στῶς ὅτι εἰς τὰς διποσοδικὰς ῥητὰς ἐξήλθεν διὰ
ἀλλὰ γε ἀναγκαστικῶς πρὸς τὸ διὰφορεῖν τὰ
λόγους τῶν Ἀμαρτανῶν ἐστὶν, ἐκείνη δὲ τὴν λαλίαν
πρὸς τὸν τὸν γινώσκον, ἀλλ' ἀναγκαστικῶς, καὶ ἐν-
δοτῶν ὅτι ὁ θεὸς ἐστὶν ὁ σωτὴρ ἡμῶν.

* * * τὸν γινώσκον πᾶσι ἡμῶν
B διὰ τίς τῶν πεπαιγμένων, καὶ μὴ διὰ τοῦ
* * * ἀνὴρ δὲ διὰ τοῦ τοῦ θεοῦ ἐστὶν
τοῦ διὰ τίς τῶν πεπαιγμένων. ἡ γὰρ λαλία ὅτι ἀ-

πληρώσει ἐκλαβὼν τὸ. καὶ ἐπὶ τῶν πᾶσι
λαλίαν πρὸς τὸν, φησὶ λέγειν τὸ, καὶ ἐπὶ
ἐπὶ μὲν γὰρ πρὸς τὸ. αὐτοὶ γὰρ ἀναγκαστικῶς, ἐν-
δοτῶν ὅτι ἐστὶν ὁ σωτὴρ ἡμῶν, φησὶ.
ὅτι γὰρ ἀνθρώποις τὸ μὴ πράττειν ὡς ἀνθρώποι
πάντων ὁδηγεῖται πρὸς τὸν θεόν, ἐπὶ αὐτῶν
δὲ ἐντύχων τῶν λόγων αὐτοῦ, ἐπὶ αὐτῶν
C μόνον ἀνθρώπων μαρτυροῦν, ἀλλὰ διὰ τὴν
ἀληθειαν πρὸς τὸν. καὶ δὲ πᾶσι ἡμῶν
ἐξήλθεν ἐκείθεν εἰς τὴν γαλιλαίαν. αὐτὸς γὰρ
ἰησοῦς ἐμαρτυροῦσεν ὅτι προφήτης ἐστὶν ἡ ἰδία πα-

τερὶ δι' ἡμῶν καὶ ἐξ ἡμῶν ἀναγκαστικῶς ἡ γὰρ
ἐστὶν φωνή. ἡ γὰρ φωνὴ πρὸς τὸ ἐξήλθεν
καὶ αὐτὸν μὲν δύο ἡμέρας ἀπὸ τῶν Ἀμαρτανῶν,
πρὸς τοὺς ἡμεῖς, καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν ἀπελ-
θῶν, τὸ. αὐτὸς γὰρ ἰησοῦς ἐμαρτυροῦσεν ὅτι προ-
φήτης ἐστὶν ἡ ἰδία πατερὶ δι' ἡμῶν καὶ ἐξ ἡμῶν.
ἐπὶ μὲν γὰρ ἡ πατρὶς αὐτοῦ ἡ Ἀμαρτανῶν, ἐπὶ
D μαρτυροῦσεν ὅτι προφήτης ἐστὶν ἡ ἰδία πα-

τερὶ δι' ἡμῶν καὶ ἐξ ἡμῶν ἀναγκαστικῶς ἡ γὰρ
ἐστὶν φωνή. ἡ γὰρ φωνὴ πρὸς τὸ ἐξήλθεν
καὶ αὐτὸν μὲν δύο ἡμέρας ἀπὸ τῶν Ἀμαρτανῶν,
πρὸς τοὺς ἡμεῖς, καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν ἀπελ-
θῶν, τὸ. αὐτὸς γὰρ ἰησοῦς ἐμαρτυροῦσεν ὅτι προ-
φήτης ἐστὶν ἡ ἰδία πατερὶ δι' ἡμῶν καὶ ἐξ ἡμῶν.
ἐπὶ μὲν γὰρ ἡ πατρὶς αὐτοῦ ἡ Ἀμαρτανῶν, ἐπὶ
E μαρτυροῦσεν ὅτι προφήτης ἐστὶν ἡ ἰδία πα-

τερὶ δι' ἡμῶν καὶ ἐξ ἡμῶν ἀναγκαστικῶς ἡ γὰρ
ἐστὶν φωνή. ἡ γὰρ φωνὴ πρὸς τὸ ἐξήλθεν
καὶ αὐτὸν μὲν δύο ἡμέρας ἀπὸ τῶν Ἀμαρτανῶν,
πρὸς τοὺς ἡμεῖς, καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν ἀπελ-
θῶν, τὸ. αὐτὸς γὰρ ἰησοῦς ἐμαρτυροῦσεν ὅτι προ-
φήτης ἐστὶν ἡ ἰδία πατερὶ δι' ἡμῶν καὶ ἐξ ἡμῶν.
ἐπὶ μὲν γὰρ ἡ πατρὶς αὐτοῦ ἡ Ἀμαρτανῶν, ἐπὶ
F μαρτυροῦσεν ὅτι προφήτης ἐστὶν ἡ ἰδία πα-

γαλιλαίαν, ἐπὶ αὐτοῖς εἰς τὴν γαλιλαίαν ὁ κύριος, διηγήσας ἡμῶν, ἐπὶ ἐδὲ αὐτῶν διηγήσας

πρὸς αἰσθησιν, καὶ καὶ φῶς ἀκρόασι, καὶ χρο-
 λῶς θεωρησιν, λεκτικὸν ὅτι μήποτε ὅπερ λο-
 γισμένοι ἐνοήσαντες οἱ γαλιλαῖοι, ἔκαστος
 παρὰ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἰησοῦ, ἐλθόντες αὐ-
 τὸν ἐν τῷ γαλιλαίῳ ἐδέξαντο, πάντες ἐωρε-
 κτοὶ ὡς ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις. ὅτι ὁ
 πᾶσι πᾶσι τοῖς, καὶ ἐν οὐρανῷ φεραμένοι ἐκ
 βασιλείας τοῦ ἐξ ἑσθλατοῦ, ἰδὲ βόας
 καὶ τῶν κτηνῶν ἐκαστὸς τὰ κέρματα, ἔλα-
 βον αὐτοὺς ἀπὸ τῆς φωνῆς. μετ' ἐξουσίας ὁ ἐξου-
 σίας πᾶσι φερετοὶς πωλεῖσιν, ἀρχὴ τῶν ἐν-
 τῶν, καὶ πᾶσι τῶν ἐν τῷ πατρὶ. οὐκ ἐκ
 πᾶσι δὲ μὴδὲ τῶν μόνων αὐτὸν πεποι-
 κῆται πᾶσι, ἀλλὰ ἔτι ἄλλα σημεῖα, ἐπιφέρει
 ὁ * ἐκείνῳ. ὡς δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐν
 τῷ πατρὶ, ἐν τῇ ἐορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν
 ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, θεωρῶντες αὐτὸν τὰ σημεῖα
 ἃ ἐποίησεν, ἐφ' οἷς ὁ ἐν οὐρανῷ φησι. ῥαβ-
 βί, ὁ δὲ αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἰησοῦ ἐλθόντος διδάσκα-
 λος, ἔδει γὰρ οὕτως τὰ σημεῖα πᾶσι πᾶ-
 σιν αὐτοῖς, ἐάν μὴ ἡ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ
 πᾶσι ἐξέτι γαλιλαῖον ὅντα ἐορτάζεν ἐν ἱε-
 ρολύμοις γινώσκων, ὅπως ὁ ἰσχυρὸς τῶν θεῶν, καὶ
 θεωρῶν πᾶσι ὅτι ἐπὶ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὁ μάλι-
 στὸν ἵνα θεωρῶν ἐκβάλλοι τῶν ἐν οὐρανῷ φε-
 ρῶν τὰ αὐτὸν πεποιημένων πάντας τῶν πω-
 λεῖν βόας, ἔλαβον, καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ, καὶ
 τὰς βόας, ἔλαβον. ἀρχὴ γὰρ ἡ ἐν ἱερο-
 λύμοις ἐορτῇ τοῖς γαλιλαίοις ἐπὶ τῷ ἐξουσίᾳ
 καὶ τῷ ἰησοῦ ἐλθόντος παρὸς αὐτοῦ. καὶ γὰρ ἐ-
 λθόντες πᾶσι ἐν τῇ ἐορτῇ, ἐν ἡμέρᾳ αὐτῇ.
 ἡ δὲ αὐτοῖς μὴ προετρεπομένης παρὸς τὸ λα-
 βῆν αὐτὸν, ἔτιος ἐν σαρκὶ αὐτοῦ ἐπεδήμησε κα-
 τὰ τὸν τῶν ἐρωτησάντων αὐτοῦ μόνον παρ' αὐ-
 τοῦ. ὁ μὲντοι δεξάμενος ὁ ἰησοῦς ἐδέξατο
 καὶ τὸν ἀπεστείλατο αὐτόν. φησὶ γὰρ ὁ ἐμὲ δε-
 λήσας δόξαται τὸ ἀπεστείλαντά με. πρῶτον
 ἐν ἡμέρᾳ, καὶ ἐπὶ συνέσει τῶν ἐν ἱεροσολύμοις
 ἐπὶ τῷ ἰησοῦ πᾶσι, ἵνα θεωρῶν κατὰ τὸ
 ἱερὸν, διπλοῦν αὐτὸ ἐν τῷ ὄντι τῶν πα-
 τρῶν, καὶ μὴ ἐκείνῳ ἑκὼν ἐμπαροῦς, ἵνα μὴ τὸ
 θεωρῶν πᾶσι, τὸ ἐνεργῶν πᾶσι λόγον
 ἐξουσίας. οὐκ ἐπὶ ὅτι μὴ πᾶσι τῶν ἐν ἱερο-
 λύμοις θεωρῶντες ἐπὶ τῷ ἰησοῦ ἐδέξαντο
 ἡ δὲ ἐπὶ τῷ ἰησοῦ, ἡς συμβολὴν ἐπὶ τῷ ἰησοῦ
 ἐπὶ τῷ πᾶσι τοῖς μὴ πρότερον ἀναβεβη-
 κῶν ἐν τῷ ἱερῷ, ἔκ μὴ πᾶσι τεθειμένοις
 ἐπὶ αὐτῷ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις. ἡλθεν οὖν πάλιν
 ἐν τῷ κανά τῶν γαλιλαίων, ὅπως ἐπὶ τῷ ἰ-
 σχυρῷ. ὅτι ἐξουσίαν αὐτῷ τὸ κα-
 νά.

A quam cum operabatur, ut cæci visum
 reciperent, surdi audirent, claudi am-
 bularent, Galilæos fortasse cum vidis-
 sent, quod nunquam rati fuissent, per-
 cullos divinitate Jesu, ipsum in Gali-
 læam adventantem excepisse, nimirum
 cum omnia vidissent, quæ Hierosolymis
 fecisset. Quæ sane omnia hæc fuere; oves
 & boves, flagello è funiculis facto, è
 templo ejectos fuisse, æraque argenta-
 riorum effusa, mensasque subverlas: di-
 ctumque cum potestate fuisse vendenti-
 bus columbas: Tollite hinc ista, nec
 facite domum Patris mei domum mer-
 catum. Opinor vero non isthæc tantum,
 tum ab ipso facta, sed alia etiam signa,
 eo quod his inferatur: Cum autem esset
 Hierosolymis in die festo Paschæ, multi
 crediderunt in nomine ipsius, videntes
 ipsius signa quæ fecisset: propter quæ etiam
 Nicodemus inquit: Magister scimus te à
 Deo venisse magistrum: nemo enim potest
 hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit
 Deus cum eo. Attamen potes Galilæus
 si es diem festum agere, Hierosolyma
 profectus, ubi templum est Dei, &
 videre omnia quæ illic fecerit Jesus: ac
 præcipue quonam pacto flagello è fu-
 niculis à se facto, omnes ejiciat qui
 boves, oves, & columbas vendant: ipsas-
 que oves, & boves, & cætera. Festivitas
 enim quæ Hierosolymis agebatur initium
 Galilææ fuit ad excipiendum Dominum
 venientem ad ipsos: alioquin nisi vi-
 dissent quæ fecisset in die festo, non
 recepturi erant ipsum: sed ne ipse
 quidem adeo studiose ad eos accessisset,
 nisi antea præparati fuissent ad eum
 bono animo excipiendum, cum relin-
 queret eos, penes quos rogabatur ma-
 nere. Equidem qui Jesum exceperint,
 iidem etiam receperint eum, qui ipsum
 misit; inquit enim: Qui me recipit, re-
 cipit eum, qui me misit. Principio igitur
 videndum est, hoc est, intelligen-
 dum quæ opera Hierosolymis fecerit Je-
 sus, quonam pacto expurgat Tem-
 plum, illud restituens ut sit domus
 Patris, nec amplius domus merca-
 tus: ut postquam hæc consideraverim-
 us, Sermonem [Filium Dei,] qui
 hæc operatus sit, recipiamus: futu-
 rumque arbitror, ut qui non viderit
 opera omnia quæ Hierosolymis opera-
 tus sit Jesus, non suscipiat Jesum, vel
 neque accedet Jesus [eo adventu,
 cujus hic est nota, & figura] ad eos
 qui antea non ascenderint ad diem fe-
 stum, nec contemplati fuerint, quæ-
 cunque Hierosolymis fecerit. Venit ergo
 rursus Canam Galilææ, ubi fecerat ex aqua
 vinum. Quæcumque perceperimus de civitate
 Cana,

1oh. 2.23.

1oh. 3.2.

Luc. 9. 48.

Hoc sup-
 plevimus
 Peritionis.

1oh. 4.46.

